

Intervju sa prof.dr. Muhamedom Hamidovićem i njegovim autorom projekta obnove Ferhad-pašine džamije

22/02/2010 22:22 by Administrator

Intervju sa prof.dr.

Muhamedom

Hamidovićem,

dipl.ing.arh. i autorom projekta

obnove i nadzornog organa u

toku radova na Ferhad-pašinoj

džamiji u Banjoj Luci.

Složenost, kako je

kvalificirate u slučaju

arhitektonske građevine

Ferhad-pašine džamije

zahtijeva brojne indikatore kako bi se predstavila njena pojavnosti.

1. Objasnite nam koliko je Ferhad-pašina arhitektonska građevina (u periodu obnavljanja)? Složenost, kako je kvalificirate u slučaju arhitektonske građevine Ferhad-pašine džamije zahtijeva brojne indikatore kako bi se predstavila njena pojavnosti. Pobjrat za ovu priliku najvažnije je pet. Prva se sigurno odnosi na ideju kojom je potrebovala percipirati unutrašnju stranu snage islama: da se jednostavno i jasno iskazuje sakralnost njene namjene i istina koja obituje u podkupolo-svodnom prostoru. Druga je jednostavno svedena omaterijalizacijom u ograničavanju njenih proporcijama skladnih volumena eksterijera, u kompozicijski jednostavnu cjelost prostora kojim vlada riječ, kojim se fizika i sveta geometrija iskazuje korisniku i posjetiocu enterijera. Treća je istota poluenja formom harmonične gradacije bezvremensko-svovremekog iskazivanja vrijednosti svete svrhe, bez hijerarhije, preimущества i pozicioniranja prioriteta ka i prema prostornom volumenu podgleda unutar sadržajne podkupolne metafizike i njene podnice prostora za klanjanje. Četvrta, složena u smislu građevine strukturalno-konstruktivnih jedinica sklopova transponiranih u metafizičke fenomene svete kuće, ne tektonikom, nego Poelima vjerovanja, metaforama uloge svrhe luka, svoda i kupole napose mihraba. U jednostavno artikuliranom enterijeru: vlada svjetlost, maglina tmene boje neba koja se provlači kroz venecijanski kolorit stakla murano, u ritmu stubova mahvila i izrastanju ornamentiranog mimbera. Svuda vlada zakon broja, što je antički slijed proporcije i zakon mjernog arhitektona. 2. Da li kao takva zahtijeva posebne postupke prilikom izvođenja radova? Ozbiljnost i odgovornost kojim je pristupio Direktorijat za obnovu džamije, njegov interdisciplinarni stručni kolegij, javnost Bosne i Hercegovine, grad Banja Luka i svi iskreni poklonici kulturnog naslijeđa učestvuju u promoviranju ispravnog postupka prilikom izvođenju ovih radova. Ukoliko pokazati da metod koji je odabran, cilj i svrha trebaju maksimalno polaziti od pozitivnih pristupa obnavljanja ovoga objekta. Korištenje uputa ICOMOS-a, metodološki integriranog načina obnove kojega na svakom mjestu isti pojedine Deklaracije, Konvencije i Preporuke kao i evropski konzervatorski zavodi sa svojim stručnim kadrom su suštinski partneri, da konačno svijetlog obraza možemo u Centru za svjetsko naslijeđe (WHC) kandidirati ovu džamiju na listu svjetskog naslijeđa. Naše je budno oko postepeno realizira pojedine faze kroz koje objekt do konačnog završetka radova treba da iznikne kao feniks iz gomile omrznutog kamena. Vidimo obnovu u pet faza, u proljetu koje započeti najvažniji: sklapanje cijele geometrije u stanje jedinstvene ravnoteže opterećenja lukova, pandantifa, svodova, tambura, podkupole i centralne kupole sintezom snage kamena travertina, tanke opeke i horosanskog maltera. Svi radovi su u korist stare tehnike prevladavanja opterećenja, za objekte u seizmičkoj zoni, i dodatak pažnje na ono nepoznato, kako bi mogla prihvatiti elementarno zlo. 3. Koji su elementi/postupci od ključne važnosti u izgradnji (obnovi)? Sudbina se naša puta poigrala ovom džamijom. Posljednja je bila naša. I upravo izrečeno pitanje je suština cijele priče o Ferhad-pašini, o građevini, obnavljanju, o etici konzervatora i restauratora, nauke i konačno zanatskog iskustva. Naime, mislim da ne treba pogriješiti ako konstatujem, da radimo jedinstven evropski projekt na obnovi totalno razrušene bogomolje, kojoj su razbacali bitak kamen opstanka, možni svetoprimerjalni

prirodni mineral. Potvrđena je istraživanjem njena autentična metrika i geometrija, pronađeno izvorišno mjesto vađenja kamena od prije 500 godina (upoređivanje sa originalom utvrđeno da se radi o potpuno istom fizičkom, mineraloškom i petrografskom sastavu), metode građenja su iste, kameni zidovi su iste slojevitosti, od čega 60% je originalni kamen-blok djelimično prilagođen istoj svrsi i istoj poziciji, temelji su osigurani posebnom a-b konstrukcijom i mikropipovima, ali fizički razdvojeni od autentičnih i do daljnjeg će odvojeno korenspondirati, sastav krećnog horosanskog maltera je isti (također utvrđen laboratorijski), drvene hrastove hatule podužno i poprečno uvrštavaju u 5 nivoa debele zidove, željezni demiri su isti 22% autentični, željene zatege originalne 90%, nabavljena tanka opeka-tugla za zidanaje kupola i svodova sa istim sastavom glinske mase, itd. Složeno je koristiti metodu anastilozije koja se primjenjuje za muzeološke izložbe. Ovdje smo se uputili u izazove koji će vratiti memoriju ulaza, portala i fragmentarnost stubovima, kapitelima i metrici naknanih radova prije 80-100 godina na munari i oblikovanju mukarnas dedtalja na dva vanjska mihraba. Pronađene artefakte dotjerujemo koristeći tehnološke derivate u procentu manje od 2% (iako je UNESCO-va preporuka do 10%). Konačno, najvažniji element navedenog metoda u obnovi je vrijeme, vrijeme koje potrebuje hijatuse konsolidacije materijala, provjere svega dosadašnjeg (dok ne bude kasno) i na kraju, da je građani Banja Luke pola(h)ko počinu iznova prihvatiti kao svoju zaboravljenu vedutu, nodalno mjesto sastajanja i da mladi budu ponosni što ovakvo zdanje imaju u svome gradu. 4. Da li ste zadovoljni kvalitetom/autentičnošću gradnje (obnavljanja) građevine? Iskazano riječnikom struke, može se nadopuniti. Vaše pitanje: do kog stupnja je moguće uspjati izraditi njenu? kopiju ili repliku? Rekao bih: do sada je ona 85% komponirano-dekomponirana, a ostatak će biti dovršen novim istim kamenom i metodom obnovljena. Rijetki su takvi slučajevi pristupa obnovi u svijetu. Istinu za volji, moramo biti ponosni, svi, i žene i muškarci. Svako uspostavljanje nevidljivog dijaloga sa neimarom prošlih vijekova, koji govorom obrađenog i oklesanog kamena, u otjelovljenoj Figuri duhovne i okamenjene gromade-džamije, da se metaforično izrazim ili o poimanju estetskog u vremenima, tim vrijednostima antičkog neimarskog logosa i načinom riječi o počelu islama, skoro da je nemoguće dostići. Obnoviti istinu jednoga čovjeka, istinom koju poznajem, je pothvat za svakog, ali procijeniti je može neko drugi. Ipak sam se upustio u takve neimarske pohode poštivanja protomajstora kako bi se približio zamisli nama nepoznatom neimaru i njegovom jedinstvenom zdanju. Građani Banja Luke, vjernici i dobronamjernici, hrabri prijatelji kulture i baštine toga kraja mogu biti kvalifikovaniji od mene, da procjenju kvalitetu kako je Vi nazvaste. Da je živ moj otac, sigurno bi bolje mogao prepoznati njene stare duhovne kvalitete i meritornije odgovoriti na ovo pitanje? 5. Sa kojom građevinom, arhitektonski može usporediti Ferhadiju (U BiH i Svijetu)? Nisam siguran da mogu precizno odgovoriti. Ali evo ovako: Mimar Sinanu - Mikelanđelo lijepog u arhitekturi nije ni blizu ovome, koji napravi preko 400 vrijednih objekata u periodu svoga dugog života. Jednom džamijom se dispoziciono, ne volumenski, ne monumentalnošću veličine, iskaza na sličan način kao što je ranije izgrađena Ferhadija, na džamiji u Manisi kod Izmira u Turskoj. Ali to nije pravilno čitanje kodova svete arhitekture, čitali smo kodeve geometrije, a ne arhitekture. E vidite, tu je Ferhadija jedinstveno očišćena od svega što nije svrha, pa i u arhitekturi koja je njen osloac, da se izrazim snagom meta-forme. Kanoni koje je Mimar Sinan uspostavio poštovalo je cijelo Carstvo. Ovdje, na Ferhadiji radio je neki protomastor zanata na prostoru Balkana. Dao joj je jedinstvenu dužinu konstrukcije, proporcije i ritma lukova ukupno 13 ili 42. pozicije "prozora kroz koje ulazi svjetlost da bi držala kupolu nad kvadratom u vječitoj lebdećoj metafizičkoj ravnoteži. U BiH je najbliža Kurumlja iz Maglaja po proporciji i sistemu građenja, dispozicijom ne.

Izvor vijesti: ferhadija.ba